

Ur *Tidsignal* nr 13 (2014)

Daniel Bensaïd

Strategi och parti

En annan värld är möjlig. Javisst, men hur får vi makt att forma denna nya värld? Vilka vägar kan vi gå, vilka redskap kan vi använda?

Efter att de nya framgångsrika partierna Syriza i Grekland och Podemos i Spanien trätt fram, har frågan om samhällsmakten blivit aktuell.

Hela detta nummer av *Tidsignal* ägnar vi åt frågan om den revolutionära strategin. Vi börjar med den diskussionsinledning som Daniel Bensaïd höll på det sommarläger för ungdomar som Fjärde internationalen anordnade 2007 i Barbaste, Frankrike.

Under rubriken [Strategi och taktik](#) på *marxistarkiv.se* finns mycket att hämta för den som vill läsa mer.

Frågan om strategin har återkommit. Själva ordet ”strategi” används igen. Det var inte fallet på 1980-talet och i början av 1990-talet. Man talade då framförallt om motstånd och diskussionen om den strategiska frågan hade i stort sett upphört. Det gällde att hålla stånd utan att nödvändigtvis veta hur man skulle ta sig ur denna defensiva situation.

När en diskussion om de strategiska frågorna nu drar igång igen så beror det på att själva situationen har utvecklats. För att uttrycka det enkelt: Med början i de Social Forum som hållits har slagordet ”en annan värld är möjlig” blivit en slogan för massorna eller i alla fall spridd i vida kretsar. De frågor som nu ställs är: ”Vilken andra värld är det som är möjlig?” eller ”Vilken andra värld vill vi ha?” Och framförallt ”Hur ska vi nå fram till denna möjliga och nödvändiga andra värld?” Frågan om strategin är just denna; det handlar inte bara om att världen måste förändras utan om att hitta svaret på hur den ska ändras och hur vi ska komma åt att ändra den.

Till att börja med vill jag säga att när vi använder ord som strategi, och taktik, när vi lånat från de italienska kamraterna, som kan sin Gramsci, ord som ställningskrig och rörligt krig, då är det ett ordval som användes i arbetarrörelsen i början av 1900-talet. Det var hämtat från det militära, särskilt från de militärhistoriska böckerna. Men det får inte lura oss att tro att strategin, sedd ur revolutionär synvinkel, bara handlar om våldsamma sammandrabbningar eller militära konfrontationer med statsapparaten och liknande. Det handlar snarare om en serie paroller och om former av politisk organisering. Det handlar om en politik för att förändra världen.

För det andra vill jag peka på att strategifrågan genom arbetarrörelsens hela historia har haft två dimensioner som kompletterat varandra. Den första är frågan om hur makten kan tas över i ett land. Tanken är att revolutionen börjar med att makten grips i ett land, eller i några länder, men i alla fall på nationell nivå, där förhållandena mellan klasserna — styrkeförhållandena — har formats av just det landets historia, sociala landvinningar och juridiska regelverk. Denna fråga — erövrandet av makten i ett land, Bolivia, Venezuela eller förhoppningsvis i morgon i ett europeiskt land, är en fråga som är kvar på dagordningen och det är en grundläggande fråga.

Vi håller inte med vissa strömningar i Latinamerika och Italien, som inspirerats av Antonio Negri, och som anser att frågan om erövrandet av makten i ett land är föråldrad eller till och med reaktionär, eftersom kampen då skulle läsas inom de nationella ramarna. Vi anser att kampen om

makten fortfarande börjar på de nationella styrkeförhållandenas område, men att den blir alltmer sammanvävd med den andra dimensionen av den strategiska frågan, nämligen en strategi i internationell, kontinental och, i dagens värld, global skala.

Denna dimension fanns med redan i början av 1900-talet — det var detta tanken om den permanenta revolutionen betydde: Frågan om revolutionen kan lösas i ett eller flera länder, men frågan om socialismen för genast till frågan om revolutionens utvidgning till en världsdel eller till hela världen. Denna tanke var grundläggande för revolutionärerna i Lenins, Trotskijs och Rosa Luxemburgs generation, och det är den ännu mer för oss.

Tanken stämmer. Se på Venezuela. De kan förstatliga oljan. De har en viss självständighet gentemot imperialismen, men den har sina begränsningar om inte den revolutionära processen utsträcks till Bolivia, till Ecuador och till att bli till ett projekt för hela Latinamerika — vilket den bolivarianska revolutionen är.

Vi har alltså detta dubbla problem att ta makten i några länder för att de ska kunna tjäna som språngbräda för den sociala revolutionens internationella utvidgning.

För det tredje har vi ett problem med den revolutionära strategin och det är att svara på en verklig utmaning, som inte har något svar hos Marx. De arbetande i allmänhet, arbetarklassen, hunsas och hämmas fysiskt men också moraliskt och intellektuellt av utsugningens villkor — och Marx beskriver detta, sida upp och sida ned i Kapitalet — hur arbetet bryter ned, bristen på ledig tid, hur omöjligt det är att få tid att leva, läsa, utveckla sig. Hur ska en klass som är utsatt för ett sådant totalt förtryck kunna ha förmågan att samtidigt tänka sig och bygga ett nytt samhälle? Marx trodde att problemet skulle lösas på ett nästan naturligt sätt, att industrialiseringen i slutet av 1800-talet skulle skapa en arbetarklass som var mer och mer samlad och därmed bättre och bättre organiserad och därmed mer och mer medveten och att denna motsättning mellan livsvillkoren under vilka den var utnyttjad, nedtryckt och nödvändigheten att skapa en ny värld skulle lösas av historien nästan av sig självt. Men, all erfarenhet från det gångna århundradet visar att kapitalet ständigt återskapar splittring bland de utnyttjade, att ideologin — den härskande — också behärskar de förtryckta och detta inte bara för att media manipulerar opinionen — de spelar visserligen en allt större roll men det är förhållandena i själva arbetet som herraväldet, även det ideologiska, har sina rötter, i att arbetaren inte kan styra över produktionens mål och mening. Hon är — som Marx sa — maskinens redskap i stället för att vara herre över maskinen.

Det är detta som gör att vi människor uppfattar många företeelser i den moderna världen som främmande och mystiska. Man säger till exempel åt oss att inte göra det ena eller andra för då blir marknaden arg, som om marknaden var en allsmäktig person. Jag kan inte utveckla detta mer här, men det är viktigt att säga att de kapitalistiska samhällsförhållandena skapar en värld av skenbilder och vanföreställningar som också håller de undertryckta nere och som de måste frigöra sig ifrån.

Detta är anledningen till att de spontana striderna mot utnyttjandet, mot förtrycket, mot diskrimineringen är så nödvändiga. De är, så att säga, revolutionens bränsle. Men de spontana striderna räcker inte till för att bryta den onda cirkel som håller fast förhållandet mellan kapital och arbete. Det krävs medvetenhet och vilja, en medveten kraft — och den finns i den politiska handlingen, i den politiska beslutsamhet som bärs upp av ett parti.

Ett parti är inte avskilt från det samhälle som omger det. Även den mest revolutionära organisation lider av arbetsdelningens följder, lider av alienationen. Men i en revolutionär organisation finns åtminstone förmågan att gemensamt stå emot och bryta den borgerliga ideologins förtrollning och lockelse.

Folk frågar oss: ”Men att vara revolutionär i detta århundrade, vad betyder det? Är ni för våldet?” För det första så är revolutionen, som ordförande Mao sa, ingen tebjudning. Motståndaren är grym och mäktig, så klasskampen är verkligen en kamp — en kamp som i många avseenden är skoningslös, och det är inte vi som bestämt att det är så. Det finns alltså ett berättigat revolutionärt våld, men vi får inte dyrka det, och för oss är inte våldet revolutionens främsta kännetecken. Det vore önskvärt att vi alla var fredliga och älskade varandra. Men för ett sådant tillstånd måste först förutsättningarna skapas.

Nej, att göra revolution, som vi ser det, är att ändra denna värld som blir alltmer orättvis och alltmer våldsam. Och för att världen ska förändras behövs just att makten erövrar. Vad menar vi då med att ”ta makten?” Det är inte att gripa ett verktyg. Det är inte att bekläda höga poster eller att ta över statsapparaten. Att ta makten betyder att omvandla maktförhållandena och egendomsförhållandena. Det är att göra så att maktutövningen i allt mindre grad utövas av ett fåtal över de andra och att den mer och mer utövas kollektivt och delat. För att detta ska uppnås måste vi ändra egendomsförhållandena — ta itu med det privata ägandet av produktionsmedlem och bankerna.

Privat ägande av kunskapen brer idag ut sig. Genom patent och intellektuell egendom pågår en privatisering av kunskap som uppnåtts av mänskligheten gemensamt. Patent har tagits på gener och i morgon kan det mycket väl vara språk och matematiska formler.

Vi ser hur rummet privatiseras, vi får allt färre allmänna platser. De mexikanska kamraterna kan berätta för er om de privatägda vägarna i Mexiko, något som börjat komma också i Europa. Medlen för information och kommunikation och mycket annat privatiseras.

Så, att ta makten betyder för oss att ändra makten och för att ändra makten måste ägarförhållandena ändras radikalt. Den nuvarande tendensen till privatisering av världen måste vändas.

Hur ska vi komma förbi kapitalets välde, som återskapar sig nästan naturligt genom arbetsorganisationen, genom arbetsdelningen, genom att den lediga tiden alltmer styrs av marknaden?

Hur kan vi komma ur den onda cirkel som får de förtryckta att hänga fast vid det system som förtrycker dem? Under den senaste valkampanjen i Frankrike hörde jag en arbetare säga i TV: ”Hur kan det komma sig att borgarna förstår att rösta efter sina intressen — medan arbetare, till och med en majoritet av arbetarna, röstar på dem som går emot deras intressen?” De gör det därför att de är behärskade av den härskande ideologin.

Hur kommer vi då ur detta? Reformisternas svar var att knäppa bort systemet genom att några fler gick med i facket, genom lite fler röster och så vidare. Det där är helt klart viktiga saker. Den fackliga organiseringsgraden och även valresultaten visar styrkeförhållanden. De utvecklade kapitalistiska länderna har haft hundra år eller mer av parlamentarism. Där går man inte från att vara en grupp på några hundra eller några tusen till att erövra makten om man inte lyckats ändra styrkeförhållandena på det fackliga området och ute i samhället. Man gör det heller inte om man inte, trots alla partipolitikens faror och brister, också vinner valen. På den punkten har vi verkligen ändrat oss. Men den reformistiska illusionen är att säga — enligt det gamla schemat — att majoriteten i valen till slut kommer att sammanfalla med den sociala majoriteten och att samhällsomvandlingen som en följd av detta kan åstadkommas genom en enkel valrörelse. All erfarenhet från 1800- och 1900-talen bevisar motsatsen.

Det finns inga revolutionära möjligheter annat än under relativt exceptionella förhållanden. Det finns lägen med revolutionär kris, revolutionära situationer, där en verklig förvandling kommer till stånd. Det är när det inte handlar om ett enkelt litet steg framåt utan om en plötslig ändring i tusentals och miljoner människors medvetande. De senaste exemplet i Europa var maj-68 i

Frankrike, Italien sommaren och hösten 1969, Portugal 1974-1975. Man kan diskutera om dessa lägen verkligen var revolutionära eller i vilken utsträckning de var det. Det handlar i varje fall om att folk, som man säger, lärde sig mer på några dagar än vad de gjort under åratals föreläsningar, kurser och studiecirkel.

Varje uppfattning om revolutionär strategi måste utgå från tanken att det finns en rytm i klasskampen. Det finns flod och det finns ebb, men framförallt uppstår perioder av kris då styrkeförhållandena kan ändras radikalt och verkligen ställa möjligheten att ändra världen, eller i varje fall ett samhälle, på dagordningen.

En annan viktig iakttagelse när vi ser på alla revolutionära erfarenheter — segrar eller nederlag — under 1800- och 1900-talen, från Pariskommunen till Nejkornas revolution i Portugal eller Folkets enhet i Chile, är att i alla dessa mer eller mindre revolutionära krislägen, uppstår former av dubbelmakt, det vill säga organ för maktutövning utanför de existerande institutionerna. Det var fabriksråden i Italien 1920-21, sovjeterna i Ryssland, arbetarråden i Tyskland 1923, cordones industriales och grannskapsgrupperna i Chile 1971-73, kommittéerna för samordning av fabriks- ockupationerna i Portugal 1975.

Varje gång klasskampen blir häftig så dyker det upp det som vi kallar organ för självorganisering, folkets och arbetarnas egna demokratiska organisationer som hävdar sin egen legitimitet gentemot de dittillsvarande institutionerna. Det betyder inte att det handlar om en absolut opposition. Under hela året 1917 drev bolsjevikerna i Ryssland kravet på en konstituerande församling, vald genom allmän rösträtt, samtidigt som de deltog i utvecklandet av sovjeterna. Det finns inget automatiskt i överföringen av legitimiteten från det ena organet till det andra. Man måste visa i praktiken att folkmaktsorganen är effektivare i en kris, att de är mer demokratiska och mer legitima än borgarnas institutioner. Men det är inte en revolutionär situation om det inte visar sig åtminstone element av vad vi kallar maktens dubbelhet eller dubbelmakt.

En tredje viktig punkt är tanken att förutsättningen för en revolution är att en majoritet är för den. Det som skiljer en revolution från en statskupp är att det är en rörelse som har stöd hos majoriteten av befolkningen. Man måste ta idén att arbetarnas befrielse är deras eget verk bokstavligt och hur beslutsamma, hur modiga de revolutionära kämparna än är kan de inte göra revolution i folkmajoritetens ställe.

Kommunistiska internationals debatter under de tidiga åren, särskilt på den tredje och den fjärde världskongressen handlade om detta. Det nederlag som brukar kallas marsaktionen 1921 i Tyskland, var en kuppaktad minoritetsaktion i förhållande till hela folkmängden men den omfattade ändå flera hundratusen människor. Detta öppnade för en debatt i den kommunistiska internationalen där argumenten mot dem som trodde sig kunna kopiera den ryska revolutionen rakt av gick så här: Men hör ni, det gäller att erövra majoriteten, inte i meningen valresultat — det handlar inte om att vara legalist och säga att om man inte har majoritet i parlamentet så kan man inte göra något. Nej det handlar om att vinna legitimitet hos majoriteten av massorna, vilket är ett annat sätt att se saken.

Om ni läser Trotskijs *Ryska revolutionens historia* — den är fortfarande nyttig läsning — så kommer ni att se hur han är uppmärksam även på minsta rörelse på små orter, små förändringar i lokala val och så vidare. Han hittar tecken på vilka möjligheter som håller på att mogna i folkdjupet.

Från och med sin tredje kongress 1921 ställde sig Kommunistiska internationalen uppgiften att vinna majoriteten. Man började tala om enhetsfronter, övergångskrav och senare, framförallt Gramsci, om hegemoni. Revolutionen är inte bara en drabbning mellan arbete och kapital på

arbetsplatserna. Arbetarklassen måste också kunna visa att ett annat samhälle är möjligt att bygga och att den är den främsta kraften i det arbetet. Detta måste delvis ha skett innan makten grips, annars blir det ett hopp ut i tomma intet, ett halvhjärtat skutt eller en kupp. Övergångskrav och enhetsfront är alltså verktyg för att vinna majoriteten.

I Frankrike har vi varit mycket nöjda med Olivier Besancenots presidentvalkampanj, men, ärligt talat, en lagstadgad minimilön på 1500 euro i månaden och bättre fördelning av skattepengarna är inga särskilt revolutionära krav. För några år sedan hade de betraktats som väldigt reformistiska. De verkar radikala idag därför att reformisterna själva inte ställer sådana krav längre. Krav och slagord har ingen magisk kraft. De har inget värde i sig, bara i en given situation, som utgångspunkt för att väcka medvetenheten. När vi säger att det i da gens Frankrike inte går att leva anständigt på mindre än i 500 euro i månaden, så får vi svaret att vi inte är realistiska: om lönerna höjdes så skulle det leda till kapitalflykt. Då ställs vi inför ett nytt problem: Hur ska kapitalflykten förhindras? Då måste vi gripa oss an den finansiella spekulativen, det privata ägandet. Rätten till bostad ställer frågan om ägandet av mark och fastigheter. Det handlar alltså om krav och paroller som, vid ett givet ögonblick, kristalliserar problem som kan bli begripliga och som kan bli en språngbräda för mobiliseringen av tusentals och hundratusentals människor. Utifrån dessa krav kan man allt tydligare visa pedagogiskt, genom handling och inte bara med prat, hur det kapitalistiska systemet fungerar och till och med det mest grundläggande och mest rättfärdiga krav krockar med systemets logik.

Det här kanske ni tycker är självklara saker. Men när det här diskuterades på sin tid i den kommunistiska internationalen menade de som ville kopiera den ryska revolutionen att man skulle mana till omedelbar beväpning av proletariatet. Ja, det är klart att om man vill göra motstånd mot fienden så hamnar man där. Men innan den stunden är kommen, måste det först ha skett en genomgripande höjning av medvetenheten och det börjar med det mest grundläggande kraven som till exempel den glidande löneskalan, eller att sänka arbetstiden och dela på jobben. Det här behöver väl egentligen inte påpekas idag, men det var långtifrån några självklarheter i det tidiga 1920-talet. Då var debatten i Kommunistiska internationalen lång och hård i dessa frågor. Och omkring sådana krav som en bred allmänhet börjat uppfatta som nödvändiga och avgörande föreslår vi bredast möjliga samling av dem som är beredda att verkligen kämpa för dessa krav. Det är så övergångskraven är kopplade till frågan om enhetsfronten. Vi vet mycket väl att reformisterna inte kommer att löpa hela linan ut. Vi vet att de kommer att ge efter för utpressning från kapitalets sida och kapitulera om de ställs inför ett ultimatum. Men å andra sidan kommer den gemensamma färdens vara av pedagogiskt värde för den som verkligen vill kämpa ända till slutet för de vitala behoven, för de kulturella behoven, rätten till liv, hälsa, utbildning, bostad... och därifrån kan man gå vidare framåt.

Sist men inte minst vill jag betona att eftersom vi inte tror att en revolution i ett enskilt land, omringat av världsmarknaden, kan förverkliga jämlikheten, försöker vi från första stund förskjuta styrkeförhållandet internationellt. Att bygga en internationell rörelse — en International om det är möjligt — men även nätverk som sen europeiska antikapitalistiska vänstern, som den revolutionära vänsterns möten i Latinamerika och så vidare, är en del av övergångsprogrammet. Det är den praktiska tillämpningen av hur vi uppfattar revolutionens internationella dimension.

Folk frågar oss om vi har en modell för det nya samhället. Vi har ingen sådan modell. Man kan inte säga att arbetarnas befrielse kommer att vara deras eget verk och samtidigt ha anspråk på att till exempel presentera färdiga ritningar för framtidens stad. Vad vi däremot har, är minnet av en rad erfarenheter från strider, revolutioner, segrar och nederlag, som vi kan föra vidare och inte låta falla i glömska. Vi har ingen modell för samhället, snarare strategiska hypoteser.

För de utvecklade kapitalistiska länderna, där den stora majoriteten av den verksamma befolkningen är lönearbetare, arbetar vi med sikte på en upprorisk storstrejk. I några öron låter detta kanske som något som hör förra seklet till, eller till och med 1800-talet, och vi menar inte att revolutionen nödvändigtvis måste ta den fulländade generalstrejkens form med väpnade strejkvakter och som övergår i uppror. Men vi arbetar med det perspektivet. Genom lokala strider och strejker, strejker i hela branscher och regioner, försöker vi bekanta arbetarna med idén om generalstrejken. Det är mycket viktigt, därför att då kan massomfattande aktioner i denna riktning uppstå spontant i en krissituation.

När Pinochet genomförde statskuppen i Chile i september 1973 manade president Allende inte till generalstrejk trots att han fortfarande hade tillgång till radiosändningar. Om det hade bedrivits ett metodiskt och systematiskt arbete i den riktningen så kunde det ha blivit en spontan generalstrejk med fabriksokupationer. Det skulle kanske inte ha förhindrat statskuppen, men strejken hade i alla fall försvårat den avsevärt. Dessutom är det alltid lättare att återuppta en kamp som man förlorat i strid, än om man bara gett upp. Alla erfarenheter från 1900-talet säger att detta nästan är en allmän regel.

Att arbeta med storstrejksidén betyder inte att uppmana till den i tid och otid. Det gäller att ge tanken näring så att när löntagarna ställs inför ett angrepp från arbetsgivarna, när statskupp hotar, när de drabbas av antidemokratiskt förtryck — nästan reflexmässigt svarar med generalstrejken. Det är svårt att föreställa sig det snabba och kraftfulla svar som mötte de fascistiska kuppmaakarna i Katalonien och Spanien i juli 1936 utan det föregående arbetet, utan erfarenheten från Asturien 1934, utan POUMs och anarkisternas arbete.

Att ha siktet inställt på generalstrejken betyder inte att man utropar den dumdrigt och abstrakt utan att man försöker ta tillvara och stärka de yttringar av kampen som redan blivit vanliga och kända i arbetarrörelsen och som utvecklar handlingsberedskapen.

Uppror är inte nödvändigtvis som oktoberupproret i Ryssland, inte som det framställs lyriskt i Eisensteins, i och för sig utmärkta, film. Det kan ta sig mycket enkla uttryck som strejkvaktens självförsvar eller som arbete i armén, till exempel soldatkommittéerna i Frankrike och Portugal på den tiden det var värnplikt, allt som kan bidra till upplösningen av den borgerliga förtryckarapparaten. De är trådar med vilka vi kan knyta samman vardagens strider, även de blygsammaste, med de mål vi strävar efter.

Idag är det många kamrater i Italien, i Frankrike och lite varstans, skulle jag tro, som enträget framhäver nödvändigheten av att skapa organisationer som är oberoende av de socialliberala och socialdemokratiska partierna. Men varför vill vi ha oberoende organisationer? Därför att vi strävar efter ett annat mål, därför att vi har en idé om vart vi vill gå. Vi vet att om vi skulle delta i en borgerlig regering, tillsammans med socialdemokrater skulle vi kanske vinna någon liten reform — men det skulle fjärma oss från målet. Det skulle inte föra oss närmare vårt mål eftersom det skulle öka förvirringen och inte skapa någon klarhet.

Det är självfallet så att om vi inte vet vart vi vill komma och om vi inte har, om inte ett slutgiltigt svar, så åtminstone en aning om hur vi ska komma dithän — då kommer vi att tappa fattningen vid minsta taktiska avgörande, vid minsta missräkning på grund av valresultat, vid minsta bakslag. Man måste ha en tydlig tanke för att kunna bygga något hållbart.

Revolutionen kommer troligtvis att överraska oss. De revolutioner som ska komma blir aldrig enkla upprepningar av de som har varit, helt enkelt för att samhällena inte längre är desamma. Jag brukar säga att vi är lite i samma läge som militärerna. På militärhögskolorna lär de sig utifrån strider som har varit, men de nya slagen är aldrig desamma. Det är därför man säger att de alltid

är försenade med ett krig. Och vi riskerar alltid att vara försenade med en revolution. Till och med de mest revolutionära blir överrumplade. Bolsjevikerna blev splittrade inför oktoberupproret. Ingen revolutionär organisation är byggd av stål eller som huggen i ett block.

Frågan om partiet är ingen teknisk fråga. Vi säger inte att vi har en strategi och att vi ska ge den ett verktyg. Frågan om partiet är en del av själva frågan om strategin. Att försöka tänka sig en strategi utan parti, det är som om man hade en militär med väskan full av kartor och planer men utan trupper. Strategin kan bara finnas om det samtidigt finns en kraft som bär upp den, som griper den och omsätter den i daglig praktik. Det är hela skillnaden mellan hur man föreställde sig partiet inom socialdemokratien före 1914 och Lenins partiuppfattning. Idag är Lenin sorgligt nog inte särskilt populär, inte ens i vänstern, och inte ens i den radikala vänstern. Han framställs som auktoritär och så vidare. Jag tror att det är en djupt orättvis bedömning men det är inte ämnet för dagens diskussion.

Hur ändrade Lenin föreställningen om partiet, hur revolutionerande var hans partiuppfattning? De stora socialdemokratiska partierna såg sin uppgift som väsentligen pedagogisk. Partiets uppdrag var lärarens. Detta byggde på uppfattningen att massrörelsen har sin spontana logik och att partiet bidrar med idéerna och ordnar intressanta kurser. Det är inte partiets uppgift att förbereda en revolution, sa en framträdande socialdemokratisk ledare från tiden före 1914.

Lenins tanke var den direkt motsatta: Partiet ska inte nöja sig med att följa med i och klagöra massornas erfarenheter. Det måste också ta initiativ, sätta upp mål för kampen och resa krav som motsvarar situationen och, när stunden infinner sig, kunna styra handlingsinriktningen.

För att sammanfatta: På den andra internationalens storhetstid var den förhärskande uppfattningen att partiets uppgift var lärarens. Med Lenin och tredje internationalen blev uppgiften strategens, partiet som samlar till strid genom att anvisa målsättningarna; ett parti som också kan begränsa ett nederlag genom att förbereda en reträtt när det är nödvändigt. Det finns ett berömt exempel: Det nederlag som arbetarna i Petrograd och Moskva led i juli 1917 hade kunnat vara slutgiltigt om det inte funnits ett parti som organiserade återtagandet och återtog initiativet. Partiet är alltså inte ett verktyg vilket som helst. Det kan inte urskiljas från programmet och för de mål som vi satt upp.

Låt oss slutligen titta på en annan sida av partifrågan. För oss handlar det inte bara om ett parti för kamp, strid och handling. Det handlar om ett demokratiskt och pluralistiskt parti. Ibland har detta varit till nackdel för vår rörelse. Vi har ibland gått till överdrift, haft mani på att organisera olika åsiktstretningar. Sådana är ibland nödvändiga, ibland till mindre nytta. Men att vi trots allt håller fast vid pluralismen innebär att vi inte håller oss med en definitiv sanning och att det sker ett ständigt utbyte mellan det parti vi vill bygga och massrörelsens erfarenheter. Dessa erfarenheter är mångskiftande, och kan vid ett eller annat tillfälle också forma strömningar i våra egna led.

Det finns ytterligare ett skäl: Om vi är för ett pluralistiskt samhälle; om vi anser att ett flerpartisystem är möjligt att ha, även flera partier som åberopar sig på socialismen; om detta är den slutsats vi dragit av erfarenheten med stalinismen — då måste vi också utveckla demokratin i våra egna organisationer, i våra ungdomsförbund, i Internationalens sektioner, men vi strävar också efter att utveckla demokratiska arbetssätt och förhållanden i facket och i folkrörelserna. Demokratin gör kampen effektiv eftersom enighet inte kan uppnås utan demokrati. Om vi vill bygga breda fronter mot Sarkozy eller någon annan så måste vi samtidigt låta olika sätt att se världen mötas. Demokratin är alltså en förutsättning för enigheten, inte ett hinder för den.

En demokratisk kultur behövs också i framtiden eftersom byråkrati och byråkratisering inte bara

hör stalinismen till. Några kanske tror att frågan är avslutad med stalinismen. Inte alls! Det är inte partiet, eller som en del säger idag ”partiformen”, som skapar byråkratin. Det är arbetsdelningen i samhället, det är ojämlikheten. Fackföreningarna och andra sammanslutningar är inte mindre byråkratiska än partierna, de är det ofta i ännu högre grad på grund av materiella intressen. Non Governmental Organizations i tredje världen, som lever på bidrag från Ford Foundation eller Friedrich Ebertstiftung, är också i hög grad byråkratiserade och ibland korrumperade.

Det är inte organisationsformen som skapar byråkrati. Byråkratins rötter finns i arbetsdelningen mellan intellektuellt och manuellt arbete, i ojämlikt fördelad fritid och så vidare. Vårt enda vapen mot detta, i samhället och i våra organisationer, är demokratin.

Det finns en vida spridd bild av att den som låter sig värvas till ett parti hamnar i något som liknar det militära, under hård disciplin och auktoritet och då förlorar sin individualitet. Jag ser det precis tvärtom. Du är inte fri på egen hand, ensam är du inte smart, men du blir det i en organisation för gemensam kamp. Partier — även våra småpartier är trots allt den bästa formen för att stå emot de mycket värre former av byråkratisering och korrupktion som kommer från pengarna. Vi lever i ett samhälle där pengarna finns överallt och korrumperar allt. Hur stå emot detta? Det görs inte genom moral. Det görs genom kollektivt, gemensamt, motstånd mot penningens makt.

Dessutom har vi mediernas makt de lägger beslag på företrädare för rörelser och organisationer, sätter dem i TV-sofforna och bestämmer vad de ska prata om. Medierna bestämmer vem som ska synas, vem som gör sig bäst i rutan.

Vi vill behålla kontrollen över vad som sägs och vilka som ska vara våra språkrör. Vi tror inte på frälsare från ovan eller på trollkarlar som gör underverk. Vi vet att det vi åstadkommer är resultatet av gemensamma erfarenheter och att vi tänkt tillsammans. Det blir en läxa i ansvar och ödmjukhet.

Mediernas betydelse i våra samhällen gör folk oansvariga. Hur många gånger har vi inte sett någon i TV försvara idéer som är helt uppåt väggarna för att nästa vecka stå för något helt annat utan att någonsin behöva förklara sig, utan att behöva stå till svars för vad som sagts?

När våra språkrör, Fransisco Louça i Portugal, Olivier Besancenot i Frankrike eller Franco Turigliatto i Italien, uttalar sig är de ansvariga inför hundratals och tusentals medlemmar. De är inte individer som pratar utifrån de egna nycker och känslor de för tillfället kan ha, de talar i kollektivets namn och de är ansvariga inför dem som gav dem förtroendet att få tala. För oss är det ett tecken på demokrati.

I motsats till vad som ofta påstås så är partiet i vår mening — jag talar inte om de stora valmaskinerna — det bästa verktyget för att resa just ett demokratiskt motstånd mot en värld som inte är särskilt demokratisk.

Partiet är en del av det som vi menar är revolutionär strategi.

Lästips

[Om utvecklingen i Grekland \(2010- \)](#) Se även: [Den grekiska vänstern](#)

[Om Spanien \(2012- \)](#) Förutom Podemos behandlas även den kritiska utvecklingen i Katalonien under de senaste åren